

פרוטוקול מס' 28

מישיבת הוועדה לחינוך ותרבות שהתקיימה
ביום ש', כ"ה בסיון תשי"ב - 18.6.1952.
בשעה 8.45

משתתפים:

- ש. פרסיץ - היו"ד
- ס. אדס
- ח. בוגר
- א. בלסן
- ש. כסרי
- ד. נצר
- י. סמילנסקי
- ר. צברי

חסרים:

- ס. אונא
- א. ס. גניחובסקי
- א. דויטש
- א. הכרסלי
- ס. נרוק
- א. רזיאל-נאור
- א. דיטלט

מנומנים:

- פרופ' דלצבורג - שר החינוך והתרבות.
- פרופ' רייז' - הסנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות.
- דר' גת - סנהל לשכת שר החינוך והתרבות.
- דר' לבנה - היועץ המשפטי של משרד החינוך והתרבות.

סדר-היום:

- א. דיון בשאלת הסורים הבלתי מוסמכים ומצב משכורתם.

=====

הינו"ר ש. טרמיץ

פותחת את הישיבה.

בשבוע שעבר העלה חבר הכנסת ברטן את
 שאלת המורים הבלתי מוסמכים. הוא העלה בעיה זו כשאלתה, ועל כך ענה
 שר החינוך והתרבות שהסדר דן בכך. לאחר יומיים פנו אלי המורים הבלתי
 מוסמכים על מנת להתייעץ. שאלתי אותם אם הם פונים אלי כאל יושבת-
 ראש הוועדה לחינוך ותרבות או הם מעוניינים בשיחה פרטית. אמרתי להם,
 אם הם פונים אלי כאל יושבת-ראש הוועדה, אינני יכולה לקבל אותם מבלי
 לשאול את הוועדה. אולם אם הם מעוניינים בשיחה פרטית, אוכל לקבלם
 ביום ג' בירושלים. הם סיפרו על כל השתלשלות הדברים ועמדו על העובדה
 שהם מקופחים. הם כיקשו ואיון עם הוועדה שרם שהוועדה תקבל איזה
 שהן החלטות, כי אין להם על מי לסמוך. הם פנו להסתדרות המורים והיא
 הודיעה להם שהם רק עובדי חינוך מאחר שהם חסרי השכלה מתאימה. הם
 רואים צורך לקחת את גורלם בידם. הם גי'קשו להתקבל על ידי שר החינוך
 והתקנות והוא סירב לקבלם. עמד אני יושבת ומדברת אתם, נתקבלה סלגרסה
 מאת אביעזר ילין וזו לסוגיה: מטלחת המורים הבלתי מוסמכים לא קיבלה
 מאתנו כל יפוי-כוח או איזו סמכות שהיא ולדבר בעניני המורים
 הבלתי מוסמכים. ברור, כי אמרתי להם שיחה זו היא פרטית. באותה
 שיחה אמרה צעירה אחת כי ברצונה להצגים את מצבם הקשה. היא סיפרה
 שהחודש היא קיבלה מסכורת בסך של 42 ל"י, האם אפשר לדרוש מאתנו
 להשתלם, לשיטת ולהתקיים בכבוד ולהיענות לכל הדרישות האלו? המסכורת
 היסודית, כידוע לי, של מורה בלתי מוסמך היא 33 ל"י. המסכורת
 הראשונה על התוספת היסודית היא בשיעור של 10 ל"י, תוספת היסוד היא
 בשיעור של 10 ל"י וכמה פרוטות. יוצא איפוא, שמסכורתם היא
 53,600 ל"י. עם כל התוספות עליהם לקבל מסכורת של 106,900 ל"י.
 ואם את קיבלת 42 ל"י, סימן שיש לך חובות, אך אין זו מסכורת אפיינית
 לכל המורים. לאחר זאת פנה אלי מורה ואמר שהוא מלמד 30 שעה בשבוע
 וקיבל החודש 70 ל"י. לאחר דברים אלה אמרתי להם, כי לא אוכל לדון
 על ענין המסכורת עד שלא יביאו לי את בליונות המסכורת שלהם, כי
 אינני יכולה ליעץ להם אם הם אומרים דברי אפסרונומיים. באופן אישי
 אהיה מוכנה לבדוק בליונות אלה.

בנוסף לכך הם אמרו כי דורשים מהם
 הסתלמות בלובאלית. הם אומרים, כי אם ישנם מורים שנכנסו להוראה
 ויש להם תעודת לידה בלבד - הרי זהו פסע, ואין להם חלק ובחלה
 בכך. אולם אם ישנם מורים בלתי מוסמכים שלמדו בקורסים מזורזים
 וזקוקים להסתלמות - הרי יש לתת להם את האפשרות להסתלם בהתחשב עם
 המציאות. אמרתי להם, מבלי שאדבר עם הוועדה, הרי אני מכירה את
 הלך-הדרך של חברי הוועדה ושל משרד החינוך והתרבות, והם יתנו את
 האפשרות להסתלם ולהתחשב בדרישותיכם בשטח זה. אולם להבטיח את כל
 התנאים למורה בלתי מוסמך - לא נמצא הד רב בקרב החינוך ובחברי
 הציבור, כי צריכה להיות הפליה כל שהיא. נבחרו הציבור לא ימכמו
 להוריד את רמת ההשכלה של המורה על-ידי הסוואה במורה בין מסכורתו
 של המורה המוסמך לזו של המורה הבלתי מוסמך. צריכה להיות הורדה
 סמלית של 3, 6, או 11 ל"י.

משרד החינוך והתרבות עמד על כך כי
 יש לדרג את המורים הבלתי מוסמכים לשלוש דרגות: מורה אשר יש לו רק
 תעודת לידה, מורה אשר יש לו השכלה עברית ואין לו השכלה פדגוגית,
 ומורה אשר יש לו רק השכלה של הקורסים המזורזים. ובהתאם לכך לקבוע
 את ההורדות. מדוע יהיה על הצעירים האחרים ללמוד שנתיים או שלוש
 שנים כדי להגיע למעמד של מורים מוסמכים, בטעם שאחרי לימוד של
 8 או 5 חודשים ניתן אותו מעמד. לא יתכן שיהיו כ-4,500 מורים בלתי
 מוסמכים שלא יהיו מותאמים לדרישותינו ולא תהיה כאן כל הפליה. מכל
 מקום הם עמדו על כך שהם רוצים שהוועדה תסמך את טענותיהם. לא עברה
 שעה וקיבלתי תזכיר מאת המורים הבלתי מוסמכים וזו לסוגיה:

עם תשלום מסכורת ייתן אפריל הוריד
 משרד החינוך בלי כל קודעה 10 ל"י מטכרם של המורים הבלתי מוסמכים
 וקבע את שכרם ל-17 ל"י פחות ממסכורת המורה המוסמך.

היו"ר ט. פרסיץ:

ההחלטה הסדרותית הזאת עוררה מחאה שהתבטאה באספות מורים בלתי מוסמכים באזור תל-אביב ובכינוס ארצי של מורים בלתי מוסמכים. הכיצד הארצי תבע ממרכז המורים לסגור את עמדתו וללחום את סלחמת המורה הבלתי מוסמך עד לביטולן של החפליות. מרכז המורים הבטיח לקבוע אולטימטום להחזרת 10 ל"י ולסיום ההסדר ביחס לדרגת המורה הבלתי מוסמך ולהכריז על שביתה ב-1 ביוני באם לא יקוימו דרישותיו.

הבטחה זו לא קיימת, לא הוטב הסדר וגם החודש זה הפעם הסליטית הורדו 10 ל"י מהמסכורת. המטרעה החד-פעמית שהובטחה למורים לאמצע יוני אינה פותרת ולא כלום.

אנו תובעים ממסדר החינוך:

- 1) ביטול הפליית ספר המורה הבלתי מוסמך.
- 2) הקמת מוסדות הסתלפות קבועים, מחייבים, בלי תשלום למורים הבלתי מוסמכים.
- 3) קביעת ארכה של שנה להסתלמות המורים הסעונים בחינות מוקדמות.
- 4) הנהגת חובת בחינות לתעודת מורה תוך שנתיים-שלוש.

רק המורים שיצמדו בחובות אלה יוכלו להמשיך בעבודתם. אנו רואים באי-קיום תנאים אלה, כלומר בהפליית ספר המורים ובהשלמה עם דרגות ההסכלה הסנונות בקרב המורים - מכנה לחינוך העממי במדינה ויצירת ימות-חינוך סוגות.

אנו דוחים בכל חוקף הורדת ספר והפליה סדרותית זו ורואים בה נסיון לפצל את ציבור המורים במלחמתן על זכויותיו. אנו תקיפים בדרישתנו "ספר שווה - עבודה שווה".

עלי לציין כי הם הכריזו על שביתה שלא על דעת מרכז המורים. שביתה זו עומדת לפרוץ מחר בבוקר.

פרנס' ריגור:

מסכורת המורים הבלתי מוסמכים היתה בסתיים-שלוש ל"י פחותה ממסכורת המורים המוסמכים. זה היה עד שנה זו. הם קיבלו 33 ל"י מסכורת יסוד, ובמקרים ידועים גם תוספות מספחתיות, כך שהיה הפרט רק בסתי ל"י. מסדר החינוך והתלבות מצדו דרש, כי ההבדל בין מורים מוסמכים לבין בלתי מוסמכים יהיה בולט עד כמה שאפשר ביותר, בן בשטאטוס והן במסכורת, כי יש לנו ענין עם ציבור לא קטן אשר מגיע קרוב ל-5,000 מורים. במסך הסנה וחצי האחרונה השתלמו רק כ-10% מהם והגישו בחינות כדי לעלות מסוג לסוג. מסדר החינוך והתרבות הציע לסייב את המורים הבלתי מוסמכים לשלושה סוגים. נדמה לי שהדברים האלה ידועים, הסוגים הם: מורים בעלי הסכלה עברית, הסכלה כללית, ופדגוגית, ולפי זה לקבוע את המסכורת. בצורה זו, מורה בלתי מוסמך מסוג א' שחסרה לו הסכלה עברית, או מקצועית-פדגוגית, או כללית יקבל 44 ל"י מסכורת יסוד כנגד 50 ל"י מסכורת יסוד של מורה מוסמך. יוצא איפוא, שהפחתה היא ב-6 ל"י. מורה אשר חסרים לו שני אטריובוטים - יקבל מסכורת פחותה ב-9 ל"י, וזה אשר חסרים לו שלושה אטריובוטים - יקבל מסכורת פחותה ב-12 ל"י, כלומר הוא יקבל 38 ל"י כנגד 50 ל"י. היה בכך גם 5 ל"י תוספת לגבי הסנה הקודמת. כמו כן הציע מסדר החינוך והתרבות, לקבוע כי ספייאים את מסכורתו של המורה הבלתי מוסמך ונותנים לו תקופה של שנתיים - עליו להסתלם בתקופה זו. כן לא תהיה לו זכות לעליה בדרגה אם הוא איבנו מסתמט באפסרות זו. אחרי מסא ומתן מסוסך עם הסדרות המורים, הגענו להצעת פסרה. בהתאם להצעה זו תיקבענה סתי אמות-סידה, כלומר יהיו מורים שחסרה להם הסכלה עברית, מורים שחסרה להם כל הסכלה - זהו הסוג הנמוך. מורה אשר חסרה לו הסכלה פדגוגית או הסכלה כללית - זה יהיה סוג גבוה יותר - סוג א'. אלה הם מורים הסעונים בחינות בטקצועות כלליים או פדגוגיים, או בסנייהם

פרוט' ריגרי

גם יחד, אבל יודעים עברית. יטנה הבחנה גם ביחס לעברית - אולם לא אכנס לפרטים אלה ברגע זה. דרישת העברית היא בהתאם למתכונת החינוך המיכון המוכר בארץ, מורים שאינם יודעים עברית, או שחסרה להם בכלל הסבלה - אלה הם סוג ב'. זהו סוג רחב ביותר וגם תופס את המקום הנרחב ביותר. אוכל להביא לכם דוגמאות רבות למורים מסוג ב'. בידי יטנו פתק שנכתב על-ידי מנהל בית-ספר והסגיאנות בעברית הן רבות מאד. המורים מסוג א', שהוא הסוג הגבוה יותר בקרב המורים הבלתי מוסמכים יקבלו ב-5 ל"י פחות מן המורה המוסמך. המורים הבלתי מוסמכים מסוג ב' - יקבלו ב-10 ל"י פחות מהמורה המוסמך. סרכז המורים דורס שהפרש יהיה 4 ל"י ו-9 ל"י - יטנה כאן מחלוקת. הסיבות לכך קטורות בנציבות המצבון. מסרד החינוך והתרבות זכון לקבל את כל המורים הבלתי מוסמכים שעברו במערכת החינוך עד סנת תס"ז ולראות אותם כאילו היו מורים מוסמכים לגבי מסכודתם ולא תהיה כל הפחתה מסכודתם. אלה אשר קיבלו הודעה, כי עליהם להיבחן, ולא נבחנו - יקבלו את מסכודתם המלאה רק מן השנה הבאה, כלומר מסנת תס"ג. אלה אשר לא קיבלו כל הודעה מאיזו שהיא סיבה - יקבלו את מסכודתם המלאה, כאילו היו מורים מוסמכים כבר בשנה זו.

אשר להסתלמות המורים - אין באפשרותו של מסרד החינוך והתרבות לקחת על עצמו סעורים להסתלמות, טטום סזהו סחנה עטום זכרון בהוצאות גדולות מאד. המורים עצמם צריכים לשאת בהוצאותיהם ולקט את האפשרויות, כי מסרד החינוך והתרבות מוכן לעזור. אמנם יטנו תקציב מסויים לכך, והמחלקה עצמה עושה מאמצים לעזור למורים, אלה להסתלם. למורים ניתנה כבר ארכה על סנת סיסתלמו סזה שנים אחדות. ורק 10% מהם הסתלמן במסך השנה וחצי האחרונות, ואחרים לא השתמטו באפשרות זו. למעשה יכולים מורים מסוג זה ללמוד בעצמם, ואין הם זקוקים לקורסים. בקורסים יכולים לתת עזרה לחלטים טבהם הנזקקים לכך ביותר. אולם כל התפיסה של מורה בלתי מוסמך מראה על מעמדו, ועל הירידה. לא יעלה על דעת מישהו שאינו רופא לרפא חולים. שאלה זו טעונה בדיקה, ומה עלינו לעשות להבא בקטר לכך. אולם מורים אלה מהווים 40% מכל ציבור המורים, ואם נמטיך עוד טנה כדרך זו - יהוו המורים הבלתי מוסמכים את הרוב בהסתודות המורים. גם עכטיו לחצם הוא רב ובעוד טנה יהיו הם הטליטטים.

ג. נגרי:

לא אכנס עתה לגופו של ענין. אולם אני מתנגדת שאנו נקבל את מסלחת המורים הבלתי מוסמכים מבלי שהסתודות המורים תסכים לכך. לא אחת העירו חברי כנסת, כי אנו איננו מתערבים בעניני שכר עבודה, לכך יטנו ארגון עובדים, ארגון פועלים וארגונים אחרים המוסמכים לנהל טטא ומתן על תנאי עבודה ושכר עבודה. על אחת כסה וכסה שאנו חוטבים כי חזקה על הסתודות המורים שאיננה מונחיה כל כך את ענין השכר וענין חברי הסתודותה. מכל מקום אני מתנגדת שאנו נקבל את הסלחת שלהם.

ה. נגרי:

אינני מסכים להסקפה, שאסוד לנו להתערב בענין זה, כי עלינו לראות מה אפשר לעשות כאן. דבר אחד אינו ברור לי. מצד אחד אומרים שהם אינם מורים, מן הצד האחר מתנגדים לכך שהם פונים אלינו לעזרה מבלי לקבל את הדטות לכך. אם הם מורים, היה על באיכות המורים לעמוד על דריטותיהם. אם הם אינם מורים הדטות בידם להתארגן.

אולם לדעתי קיימת כאן שאלה אחרת. אם הם פונים לעזרת נבחרי הציבור - אין הם צריכים להכריז טביטה, אם הם סכריזים טביטה - עם כל הרצון הטוב איננו יכולים להיכנס לענינכם. אינני חוטב סמרכז המורים הוא סמפדיע לנו להיכנס לענין זה. נדמה לי, כי מרופ' דינבורג אמר שהוט מסר את הענין לטיפולה של ועדה מסויימת. לדעתי עלינו לפנות אליהם ולומר, כי אם הם פנטלו את

ח. בוגר:

הסביתה - נוכל לקבל אותם, ואם לאו, לא נטפל בענינם.

ט. המילגמתי:

ברצוני לדבר לגופו של ענין, אבל את זאת אעסה אחר כך. אני מצטרף לדעתה של חברת הכנסת נצר שאיננו יכולים לקבל מסלחת זו.

א. ברמן:

אינני יודע אם הידיעה שבידי היא נכונה, אבל שמעתי שמרד החינוך והתרבות אינו רוצה להזמין את המורים הבלתי מוסמכים ולטווח אתם. לדעתי, יש תחילה לסמוע את דרישותיהם ונימוקיהם. זהו ציבור גדול למדי. גם מורים בלתי מוסמכים הם אנשים רציניים. הסכסוך הוא רציני, ואינני רואה כל נימוקים מדוע שלא להזמין אותם ולסמוע מה בניהם.

ק. כפרז:

לדעתי, יהיה זה תקדים רע אם אנו ניכנס לבעיות ההמתדרות. אינני חושבת שאנו רשאים להיכנס לכל הדברים האלה.

ב. צברי:

ברצוני לדבר לגופו של ענין, אולם אם הנדון הוא הזמנת המסלחת - הרי אני חושבת שאין לנו הסמכות לעשות זאת.

פרופ' דיגבורה:

קיבלתי טלגרמה מהמורים הבלתי מוסמכים בזו הלשון: "נא לקבל אותנו מחד בטעם 12,000 בצהריים". אין הם מבקשים דאיון אצל סר החינוך. בסם המורים הבלתי מוסמכים ניהל אתנו מרכז המורים את הסטא ומתן. אולם אם הם אינם שבעים רצון, אני הודעתי כי אני נכון לקבל אותם בנוכחות מרכז המורים. פנה אלי אחד מן המורים הבלתי מוסמכים, אשר בטעתו עזרתי לו להיכנס לסימינר. אף לו אמרתי, כי אני נכון לקבל אותם בנוכחות מרכז המורים. הוא ענה על כך שהם מתנגדים שמרכז המורים יהיה נוכח. יוצא איפוא, כי אנו יוצרים אנרכיה בציבור. לא אמרתי שלא אקבל אותם, אלא אני אקבל אותם רק בנוכחות מרכז המורים. מורה בלתי מוסמך, מקבל מסכורת המגיעה ל-100 ל"י, האם אין זו מסכורת נאה? הנה עתה הכריזו שכל המורים יעזבו האקדמאים שבאוניברסיטה. אני יודעת ועתה אשר קיבלה המלצות המחייבות את האוניברסיטה על סך של 100,000 ל"י. עמדתי על ההמלצות האלה כדי שיהיה הפדל בין מורים - טלגרה לבין מורים שאיננו מרצה. כן יש להבחין בין אסיסטנט שבמר את האוניברסיטה לבין אסיסטנט שלא גמר. ישנם עובדים אקדמאיים העובדים בחוץ - יש להפחית מסכורתם 15% - עקב כל ההמלצות האלה פורצת סביתה, אני בוטתי ונכלמתי. עתה בודאי יבואו אנשים ויגידו שאלה הם אנשי מדע ויש לדאוג להם, הן בצורה זו אנו מביאים הרס ומגבירים את היסודות הבלתי תרבותיים של אנשים מחוסדי אחריות.

הנ"ר ט. פרמיץ:

בשאלה זו נתתי לדבר לכל חברי הוועדה הנוכחים. עשיתי זאת, כדי להביע את עיזושה של הוועדה לחינוך ותרבות למסרד החינוך על רצונו לטהר את האסטמוספירה, אם כי קצת מאוחר, מאותם הטביאות שנעשו בסחרית ימיה של מדינתנו הצעירה. לא היה לי כל ספק מה תהיה תשובתה של הוועדה לשאלת קבלת המסלחת. אני חושבת שאין צורך להצביע על כך. כל חברי הוועדה דיברו רק בשאלת קבלת המסלחת, כי רציתי להביע את עוודנו בשאלה זו.

ה ח ל ט ה:

רוב הוועדה תטים דעים עם מסרד החינוך והתרבות ועם מרכז המורים, כי איננו צריכים לקבל את מסלחת המורים הבלתי מוסמכים.

היגיון ט. פרמיץ

עתה אנו נעבור לגופו של ענין בעיקר לאחר
שטמענו את האינטורמציה ולאחר איום

השביתה העומדת לפרוץ סחר בכוקר.

אני אבקש לרשום בפרוטוקול שחבר הכנסת

ברמן תוסך בהזמנתה של המסלחת.

ד. גורן

לדעתי, המורים הכלתי מוסטכים עדיין
אינם יודעים את האלף-בית של ארגון
עובדים. עליהם היה לפעול בתוך איגודם. לצערי הרב הלך הנסך של
איום בשביתה בתוך תנועת הפועלים לנסך קל מדי. הכל יודעים, כי בתוך
תנועת הפועלים - השביתה - היא הנסך האחרון. ואם בכל מקרה כאשר אין
מקבלים את דעתם של חברי האיגוד, מכריזים על שביתה - נסך זה חדל להיות
נסך רציני.

כולנו יודעים להעריך את העובדה שאנשים
צעירים, אשר בהיותם בלתי מוסטכים עבודתם היתה קשה יותר. הם עבדו
בתנאים קשים - בענין זה הערכת הציבור נתונה להם. כולנו לא ששנו
להכניס להוראה אנשים חסרי הסכלה. אנו ראינו זאת כצח השעה. לנו חברי
הכנסת כסליחי ציבור חשוב להגיד בקול רם שאנו מקבלים את עמדת מסדר
החינוך והתרבות, ובעיקר לאור האינטורמציה שניתנה על-ידי פרופ' רינד.
על האנשים להיות מוכנים למקצועם.

אשר לדירוג - נקבעה דרגת מסכורת ותוספות
מספחתיות, ואנו חשבנו את הדבר לצורך מאוד. אנשים שיש להם הסכלה
אזניברדיטאית, וראים לקבל תוספת מקצועית. נדמה לי, כי ציבור זה
של מורים בלתי מוסטכים זקוק עדיין להדרכה ציבורית. עלינו לעודד
את הציבור הזה להשתלמות. יחה עלינו יחד עם הסתדרות המורים למצוא
את הדרכים לכך. כן יש לדאוג למוכשרים שביניהם, כי יהיו אולי מורים
שישתלמו, אבל אינם מתאימים להוראה.

היגיון ט. פרמיץ

לדעתי צריך להיות הפרש במסכורת המורה
המוסמן לזו של המורה הבלתי מוסמן.
את אשר אומר עתה, מני אומרת רק על דעתי אני, כי לא היה סיפק בידי
להגיד את השאלה בפני סיעתי. השאלה המדאיגה ביותר היא המספר הגדול
של המורים הבלתי מוסטכים הנמצאים במערכת חינוכנו. זה שנים שאני
שואלת למספרים של המורים האלה, ואינני יכולה להשיגם. אולם
רב הוא מספר המורים שאין להם כל הסכלה, אלה הם רוב מנינה ורוב
בנינה של מערכת החינוך. בחדר זה אנו חייבים לדעת את האמת כולה.
קיים חוק חינוך חובה. בימים הראשונים לקיום מדינתנו ראינו בחוק
זה חשיבות רבה. אולם עלינו להודות, כי היינו פזיזים מאד והמסנו
עלינו גם אסון מוסרי וגם אסון תרבותי. האסון המוסרי הוא זה, שעקב
קבלת החלטה פזיזה זו, אנו סליחי הציבור שסתעסעים בעובדה שקיים חוק
חינוך חובה. אולם ידוע שכ-80,000 ילדים בגיל חינוך חובה אינם
נמצאים במערכת החינוך, אני שתכונת גם לאותם הילדים שנשרו מבית-
הספר ולא גמרו אותו. יוצא איפוא, שאנו סתעסעים במציאות שאינה
מציאות. נוסף לכך דבר זה המייט עלינו אסון בכניסת אנשים בלתי
מוסטכים מבחינת השכלתם וגם מבחינת הכנתם הגפשית לתפקיד זה. אנו
בנת אחת הורדנו את הדרישות ואת הרמה. אחרת בנינו את מערכת החינוך
לעם ישראל בארץ בתקופה של היות המדינה בדרך, הן בארץ והן בגולה,
וכאשר התחילה תקופת תחיית הלשון והתרבות - אחרת הבטנו על הדברים
האלה. אנו חייבים כאן לומר שתבוא ברכה על פרופיסור דינבורג ושל
פרופיסור ריבר שבכנסיתם לעבודה ראו את ענין המורים הכלתי ששטמכים
כאסון הגדול ביותר ועמדו על ההכרח לחקן את הדברים ולו גם במסחר.
אני חוששת, שבלי עזרת הציבור לא יוכלו הם להגיע למטרותם ויסתפקו
רק בפליאטיבים.

היו"ר ט. פרסיץ:

הסתלמות לאדם אשר יש לו הכנה - ניתנת
 באמצעים טובים להגטמה. אולם הסתלמות לאדם חסר כל הסכלה - אינה
 ניתנת להגטמה תוך זמן קצר. את האנשים האלה יש להוציא ממערכת
 החינוך. עלינו לדעת, כי למעשה, הקנינו להם רק רגשות לקבל מסכורת,
 אבל הם אינם ממלאים את שליחותם ואת תפקידם. לצערנו הרב הספקחים
 והמדריכים אינם יודעים פרטים על כל מורה ומורה ועל כל דבר אשר על
 המורה לעשותו. עליהם היה לדעת מה כוחו של כל מורה ומורה במערכת
 החינוך ומה מהם מוכשר יותר, ומה פחות. טוב היה לאסוף את הילדים
 לכתה של מורה טוב ולהוציא את האחרים ממערכת החינוך, להרחיב את
 הכתות הקיימות במעבדות, ולתת אפשרות למורה הטוב ללמד ארבעים ילד.
 רק מורים כאלה לסלוח למעבדות ולא מורים בלתי מוסמכים. אנו עודדנו
 אנשים אלה להיכנס למערכת החינוך והמה באו מכל שכבות הישוב. היו
 אנשים שלא יכלו לקבל את הסבלתם באמצעות מספחותיהם, ועתה עליהם
 להסתלם. אולם אם שולחים מורה כזה לנקודה מרוחקת, כיצד הוא יסתלם
 אם לא מתן לו את הכלים לכך? למורים כאלה יש להקים אינטרנאטים
 בתנאים זולים. אינני אומרת שדבר זה צריך להינתן חינם, יש לתת
 זאת בתורת הלוואה לזמן ארוך, וכאשר האנשים יתחילו לקבל את טעורתם
 יוכלו לסלם זאת קמעה קמעה. מכל מקום אין להסאיר אנשים אלה לנפסם,
 יש לתת להם מכסימום סיוע ומכסימום הדרכה ועידוד ואפשרות להסתלם -
 בדברים אלה יקבל מטרד החינוך את כל הסיוע מכל הסיעות בכנסת.
 לא אחת פונה הממשלה או מטרד זה או אחר לארגונים הציבוריים על מנת
 שיעזרו להם באנינים טובים. ארגוני הנשים אף הם יהיו מוכנים לעזור
 אם יידרשו לכך. אנו נהיה לסיירותכם, אבל אל תפקירו אותם טייה
 עליהם לדאוג לעצמם, כי הם אינם יכולים לעשות זאת.

אשר לענין המסכורת - כל ימי חיי דאגתי

לחיים הוגנים למורים, לחיים תרבותיים. לא אומר שעליהם לחיות
 חיי ספע, אולם חיים הוגנים שיאפשרו להם למלא את תפקידם ולא
 לחפש אחרי כל מטלח-יד כדי למלא את החסר. עתה הפכנו את המורים
 למרוויחי כסף. רובם עוסקים בכל מטלח-יד בסעות אחד הצהריים.
 אנו כולנו נילחם לתנאים הוגנים למורה. לדעתי יש צורך טייה
 הפרט בין מורים מוסמכים לבלתי מוסמכים, ואם הפרט זה יהיה סמלי -
 אנו נקבל זאת. אני מחייבת את הסרייד יוניונים - זה אחד
 הארגונים החשובים ביותר. מסום כך אינני מסכימה לדעתם של המורים
 הבלתי מוסמכים אשר רוצים לטבור את הסתדרות המורים. יש לי חילוקי-
 דעות עם אנשי עזר ילין, אולם הסתדרות המורים זה אחד הארגונים
 החשובים. אני חושבת שיבוא יום והסתדרות המורים תתן הרבה יותר
 מכוחה לחיפוסים חיוביים, כי עד עתה עמדה רק על הענינים הפרופס-
 יונאליים. מסום כך אינני חושבת שעל המורים הבלתי מוסמכים להתמרד
 באותה מסגרת שאנו מכירים בה. אני חושבת שסר החינוך והתרבות
 צדק בכך שהוא אמר, כי יקבל את המורים הבלתי מוסמכים אולם בטטגרתם.

א. ברמן:

ברור, כי על מורים מוסמכים ללמד בבתי-
 ספר. אולם עלינו להתחשב במציאות שלנו
 האומרת, כי אין לנו מספיק מורים מוסמכים. אנו מוכרחים לקבל מורים
 בלתי מוסמכים.

לאחר ההסבר של פרופ' ריגר ולאחר קריאת

התזכיר, לא ברור לי הענין. הם אומרים שזה שלושה חודשים מנכה
 מטרד החינוך והתרבות ממסכורתם 10 ל"י, וקבע את מסכורתם ב-17 ל"י
 פחות ממסכורת המורים המוסמכים. אם זוהי אמת - הרי מטרד החינוך
 והתרבות אינו נוהג כמורה כי הורה זו היא גדולה למדי. אני יכול
 להבין כי הפרט צריך להיות סמלי אולם לא הפרט כה גדול. אחד
 הנימוקים שלהם הוא, כי הם עובדים קשה וצתנאים קשים ביותר, כי
 הם עובדים ברובם הסכריע במעבדות ובפרגזים, כלומר הם עושים עבודה
 חיובית מאד. הנימוק השני - יש בין המורים הבלתי מוסמכים אנשים
 בעלי הסכלה גבוהה שבאו מחוץ-לארץ וכן גם עולים חדשים - זהו דבר
 חשוב מאד. נוסף לכך הם אומרים שהם כולם נמצאים במצוקה כספיים
 נוראה עקב ההתייקרות העצומה בארץ. מתוך כל הנימוקים האלה, גרמה
 לי, כי יש לשנות את המצב ולהחזיר להם את ההפרטים של 10 ל"י

א. ברמן:

ולא לעסוק כל-הפליה לתבוא, החפוט צריך להיות סמלי בלבד, אם המורים דורשים סתימתן להם האפשרות להסתלם, יש לעסוק זאת בצורה ציבורית ולא באופן אינדיבידואלי, כלומר להנהיג חובת בחינות למורה.

ב. כהנא:

מורים אלה עובדים ברובם במעבדות ובמוסבי עולים, אולם תפקידם הוא הלוצי ואינו נמדד דווקא בכסף. הם יסבם תנאים מיוחדים שאינם במקומות אחרים, יסבה עצמאות בעבודה ואנשים מקבלים סיפוק נפשי מיצירת בראשית זו. הין אלה אנשים שחייטו סידור בארץ ופנו למקומות אלה כאל מקומות עבודה ומקור פרנסה - לא הייתי מעלה על נס את כל הענין הזה.

חבר הכנסת ברמן דיבר על סוקתם הכספית - כולנו אנשים עובדים וקסה כיום לדבר על סוקה כספית, אני מצטרפת לדעתה של חברת הכנסת פרטיץ שיש לאפשר למורים חיים תרבותיים והוגנים לכל יחפטר פרנסות אחרות. אולם כיום יסבה בארץ אווירה של רדיפה אחרי הכסף, אינני רוצה להיכנס לקביעת משכורתם של המורים הבלתי מוסמכים, שמענו על הצעת מכז המורים ולא אנו צריכים לקבוע זאת.

אשר להסתלמות המורים - טעתי סמדי החינוך והתרבות עוסה הכל כדי לאפשר למורים להסתלם. על המורים להעריך ולראות טפאן יסבה גיטה מיוחדת במינה. באיזו טדינה יסבה בכוננות כזאת להעלות את האנשים ולהטכילם. לדעתי, עלינו לאסר את עטרת מטרד החינוך והתרבות לעודד את הטאיפה להעלות את רמת החינוך. אנו יודעים כש כיום מהווים המורים הבלתי מוסמכים 40% מציבור המורים. נוסף לכך המורים הוותיקים עוזבים את העבודה, ואנו עולים לעמוד בטני הנמכת רמת-החינוך. עטרות אלפי ילדים מתחנכים אצל מורים אלה, ואנו דורשים מן המורים להיות לא רק מורים, כל אם גם מתבכים, קולטי עליה. על פן יש לקבל בכרכה את אפשרויות ההסתלמות. הצעתה של חברת הכנסת פרטיץ להקים אינסטוטט למורים אלה - היא טובה, אולם יסנם צבולות מסויטטים שאיננו יכולים לעבור אותם. על מטרד החינוך והתרבות לראוב לחיטתם ולסצבם של המורים האלה בגבולות היכולת, הנבולות האובייקטיביים שאיננו יכולים לעבור עליהם.

ג. חמילבסקי:

הייתי רוצה לסאול מה דעתו של מטרד החינוך ואתרבות להקים קורסים להסתלמות למורים במסגרת מסויטת, כל המורים שחסרה להם הטכלה עברית או פדגוגית - מתחיל קורס בטטותף ונמטך כטבועיים או טלוטה טבועות. הם מקבלים את ההדרכה המתאימה, את רטימות הספרים, על סנת טיוכלו להמטיך וללסוד בעצמם בחקופה מסויטת. לאחר זאת בא סיכום מטותף של כל הקורס. קורסים אלה ייערכו בטיתוף עם מרכז המורים ומטרד החינוך והתרבות. האם אין לחשוב על דרך זו של הטלמות אשר בטטך הטנים תביא את המורים לידי בחינות.

ד. כהנא:

אני הייתי טייעץ טלא להכניס טיטת קיפוח, אפשר להוריד משכורתו של המורה על חטבון הטלמותו, וכצורה זו הוא לא יוכל להגיד סמקטחים אותו.

ה. צברני:

אינני יודעת אם מטרד החינוך והתרבות קבע מועד לבחינות למורים הבלתי מוסמכים, אולם אם בטיום תקופה זו האנשים אינם מביטים בחינות אלו - הדי טטכורתם תרד. כיצד לעזור למורים להסתלם - מטרד החינוך והתרבות יעזור, וכן מרכז המורים, והמורים עצמם יטתפנו בהסתלמותם. יש להניח שהמורים עצמם יבינו, אם יבכו טטכורתם לטם הטלמות. המורים בערים הצבולות יתרכזו ליד המפקח. אלה הנטלחים למקומות מרוחקים יקבלו את הטלמותם בחודטי החופט - אבל יש לחשוב על סתן חודט נוסף של חופט.

פרו' ג.ג. לייבוביץ: יסגן כמה בעיות: (1) הבעיה העקרונית אם יש מקום להבדל סטלי או סטלי (2) מה לעשות כדי לתקן את הדבר במערכת החינוך. (3) מצבם של המורים. לדעתי, יש צורך בהבדל סטלי. המורים כותבים בתזכירם, סכך סוזה - עבודה סוזה. אולם לדעתי העבודה אינה סוזה. הם אומרים, כי הם מסלאים תפקיד חיובי אחר - אולם טענה זו אפשר לטעון לאורך כל החזית. מחובתנו לדאוג לחינוך הילדים ולחייב את המורים להסתלם. מסדר החינוך והתרבות הקים קורסים וכתבנו לכל אחד מן המורים, כי עליו לעמוד בבחינות. הסדינה אינה יכולה להיות הפקר. אין הסדינה יכולה לעודד שהאנשים יקחו את הדברים לטובת עצמם, זה ניצול היצר הרע שלהם לניצול לרעה של הציבור. אני עמדת על כך שיהיו שלוש דרגות בקטר למסכורתם של המורים הבלתי סוטסכיים. אולם יהיו רק שתי דרגות וההבדלים יהיו בדוללים יותר. המורים כתזכירם דיברו על הפליה טרירותית, אולם אין זו הפליה טרירותית, אין זו הדרה מן המסכורת אלא מן ההוספה.

הקיסונו ועדה מיוחדת ואיננו מקפידים על דרגת . אנו אומרים לקבוע בחינות כלליות, אם יש לאותו מורה הסכלה סטוייסת. אנו קובעים את התפיסה הכללית, אולם אחר כך צריכה להיות עבודה עצמית. ועדה זו סטספלת בכך היא בסיתוף עם מרכז המורים. איננו חוטבים שהסתלמות צריכה להינתן חינם, על המורה לסלם, כי אחר כך לאחר סיעמוד בבחינות הוא יקבל מסכורת גבוהה יותר. אין הסדינה יכולה להיות סטאבת כספיים. נדמה לי, כי אין לעודד את היצרים הרעים של האדם. כל הפוליטיקה של החינוך עתה היא להביא את המורים לידי הסתלמות ולהרים את הרמה הכללית. בנדרון זה אי אפשר להיות סופולארי. איננו רוצים לרדת לחייהם של המורים, אבל הסדינה דורסת זאת.

הינו' ר. ט. פרמיץ: אנו לא נוכל לסכם את הדיון עתה. את ההחלטות נקבל בטבוע הבא.

מ. ארמ: מדוע נעלם מסדר היום בעיה שהעליתי לפני טבועיים בקטר לכתבה שהיתה בעתון "על המסטר"?

הינו' ר. ט. פרמיץ: היתה זו טאילתה, ויש להניח טנקבל על כך תשובה.

ח. בוגר: אני מציע שאנו נטמע תחילה את פרופ' ריגר ואחר כך נמטיך בדיון.

ג. צברי: אני הייתי מציעה ספרופ' ריגר יטמע תחילה אותנו ואחר כך יטיב.

ה ת ל ט ה

לא לקבל את הצעתו של חבר הכנסת בוגר.

י. סמילנסקי: הטאלה העומדת בפנינו עתה היא כיצד להביא להסתלמותם של המורים בצורה יעילה טבחינת טבם ואופן עבודתם. נאמר כאן, כי כיון איי טהמורים עובדים עבודה קשה - טביע להם סכך סתאיים. אינני יודע אם האנטיס הברים במעבדות תנאיהם אחרים. האם הסורה היוטב במעברה ומרכז סנינו ארבעים ילד, יש לו כל הנתונים כדי לעסות עבודה טובה ולהביא לתוצאות חינוכיות? טכאן צריכה לבוא התשובה על אופן הסתלמותו של המורה. המורה אינו יכול לדרוס את כל הנוחיות סכלי לעסות טאמץ ולהסתלם. נאמר כאן סלמעלה ט-80,000 ילד סטתובנים מחוץ לכתלי בית-הספר - הייתי רוצה לסמוע מסטרד החינוך והתרבות על כך, ואם כך הם פני הדברים - הדבר טחייב גיטה אחרת

סטילנסקי:

ובנין אחר. נוסף לכך המספר הזה של 5,000 טורים בלתי מוסמכים, טורים שאינם טורים - אל נחזור על דרך זו של יצירת טורים בדרך מהירה - אין בכך כל פתרון לבעיה. אם היו אותם חמשת אלפים המורים שאינם טורים בלבד - היה בכך נחמה, אולם גם המורים האחרים שהנם טורים מוסמכים, ישבה גם בקרבם נסיגה וירידה, מספס שאין להם זמן להתכונן לסעור. מוכרח להיות סכנה בכל הענין הזה, כי הדבר עלול להתגמק בנו באופן איום בעוד מספר שנים. המורה מסתפק רק ביציבתו בכתה בסטן, 46 דקות. אולם כיצד הוא עושה את עבודתו ומה הוא עושה - אלה הן שאלות שמדונה סביח ושלישית. מוכרחת לבוא הסתעפות על ענין זה, כי עלול לקום דור אשר יזעזע את אשיות המדינה.

ה. בוגרין
אבי סתנדר בכל לבי לענין ההפליה. אם אדם עובד, יש לתת לו את האפשרות להיות.

יש להתחסם לטורים אלה לא יחס אדמיניסטרטיבי כללי, כי אם יחס לבני אל הצעיר והצעירה. יש להביא אותם לידי הרגשה שהם יאהבו את המקצוע ולא ירגישו אכזרות. את אותם הלידות המסמכות להבדל טיפוס מסכנות המורים המוסמכים לטורים הבלתי מוסמכים יש לסמור להסתלמותו של המורה. עליו להרגיש שאינו דומים לו, ואז יהיה לו יחס אחר כלפי דברים אלה. יעברו עוד שנים אחדות עד אשר נוכל להשיג מורים מוסמכים, ועל כן יש להתחשב בצנינות זה. נדמה לי כי, אין צורך להיות כל כך מודמליים עם טורים בלתי מוסמכים אלה, ועל סדר החינוך והתרבות לקבל אותם לראיון. עליהם להבין, כי מסרתנו היא לדאוג להסתלמותם ולעזור להם בכך. עצם היסוד הזה של מתן מסכנות קטנה יותר לטורים בלתי מוסמכים - הוא בלתי אנוסי. אנו החלטנו שאין לקבל את המורים האלה, אולם הם באים בטענות כלפי סדר החינוך והתרבות. עלינו להתערב ולראות אם יש כאן קיסוח או לא. אני הצבעתי ותמכתי בכך שאין לקבל את המורים האלה. אולם איננו יכולים לקבל החלטה על הפליה. אין לנו כל דעות לכך מספם של המוסמכים את שני הצדדים. גם לא ספענו את סוכן המורים. נדמה לי, כי אם סדר החינוך והתרבות יסבה את יחסו, ויתחם אליהם יחס לבני יותר ולא פורמאלי - הדבר ימצא את סידורו.

ד. גרין
ברצוני לסאול את פרופ' ריבך אם יטנן איזה שהן מסכנות בקטר למחקר סנערך על המורים יוצאי הקורסים המפורזים, ועל יעילות עבודתם.

לדעתי, על המורים הבלתי מוסמכים להסתלם. לא אחת במקלתי בעבודתם חירורה. אני מכירה אנשים הנמצאים כירוסלים, אשר כאן ניתנות האפשרויות להסתלמות, והם לא ניצלו זאת. על סדר החינוך והתרבות לעמוד על הסכנה באי-הסתלמותם של המורים.

על סדר החינוך והתרבות לתקן את מסכורתם של המורים האקדמיים הרוצים ללמד דווקא בתי-ספר עממיים, מסום שהם מוהבים ניל זה. אולם המסכורת בתי-הספר העממי היא נמוכה, והם פונים לביתי-הספר התיכון. דבר זה דורש את תיקונו. לדעתי חשוב יותר דווקא ללמד את הילדים הקטנים בגיל בתי-הספר העממי. מרכז המורים אינו עומד על כך. עתה לא ספליא שהמורים הבלתי מוסמכים דורשים הסוואת מסכורתם. יש צורך לתקן דברים אלה, כי האדם יקבל את מסכורתו לפי הסכלתו - ובכך נתקן דברים רבים. אני רואה בסכחה את דאגתו של סדר החינוך והתרבות לענין הסתלמות המורים ועל דצדנו לעזור להם. אולם יש לדאוג, כי רוב המורים שנו לתסקידים קרייריסטיים, ואלה נטארו כאן. דובר כאן 80,000 ילדים לא קיבלו את הסכלתם העממית. אולם ילדים בני 16 או 17 גורחים מהכתות הללו, כי יש ולדקחים סטורנט והומכים אותו למורה. אולם הוא איננו מוהב את העבודה, ואין לו יחס אליה - דבר זה מספיע לדעתי על הילדים. ידועות לי כתות נטארו בהן שניים-שלושה תלמידים, שיש להם בורחים. מורים אלה בכל זאת רוצים לעבוד. יש לשים לב, כי סחה שאימת סכיתה של מורים אלה. יוצא איפוא, שכ-125,000 ילדים לא ילמדו סחר ויסתובבו בדחונות - יש לעשות מסה נטטה זהה על סדר

ד. זכרי:

החינוך והתרבות ומרכז המורים לעשות עוד היום משהו כדי למנוע דבר זה. אינני אומרת סגריך להיכנע להם, אבל יש למצוא דרך למטא ומתן כדי לדחות סביחה זו ולהגיע אתם לידי הסכם.

הצ"ר ט. פרסיץ:

אנו נדחה את תשובתו של פרופ' ריגור ליסיבה הבאה. אולם לא הייתי רוצה שאנו נתמזר מבלי לפנות למורים הבלתי מוסמכים לחזור בהם סלאכריוז על סביחה, כי כל הבעיות נמצאות בטיפולו של משרד החינוך והתרבות ומרכז המורים.

א. ברמן:

אני מסכים לקריאה זו. אולם יש לבקש את משרד החינוך והתרבות עוד היום להזמין את נציגי המורים הבלתי מוסמכים ולברר את ענינם.

הצ"ר ט. פרסיץ:

פרופ' זשנצורג הביע את נכונותו לקבל אותם בנזכחות מרכז המורים. איננו חייבים להיכנס לבעיה שבוכה זו. איננו יכולים לחייב את משרד החינוך והתרבות לעשות משהו נגד רצונו. אולם אני דואגת מחר לסני דברים: 1) לילדים שישתוכנו ברחובות; 2) לפרסטיז'ה של המורים, אני דואגת לכבודם. עלינו לפנות בקריאה למורים הבלתי מוסמכים לבטל את סביחת האזרחי מאחר שמשרד החינוך הודיע סאלתם נמצאת בטיפולו.

א. ברמן:

אני בכל זאת עומד על הצעתי שיצביעו אותה, ספור היום אחר הצהריים יזמין משרד החינוך והתרבות את נציגי המורים הבלתי מוסמכים לסיחה בקטר למצבם.

ח. בוגר:

אנו יכולים לחלויט שאיננו נכנסים לכל העניין הזה. אולם אם אנו פוגים בקריאה לצד אחד - עלינו לפנות בקריאה גם לפד האחד. יש לפנות למורים ולבקש אותם לכל יטבתו מחר, ולפנות למשרד החינוך והתרבות שיודיע שהוא מוכן לקבל אותם.

ה ת ל ט ה

לא לקבל את הצעת חברי הכנסת בוגר וברמן, ולקבל את הצעתה של חברת הכנסת פרסיץ לפנות בקריאה לזינוור המורים הבלתי מוסמכים ולבקש אותם לכל יטבתה מחר.

היטיבה גוצלה בשעה 11.00.